

A náci Németország jellemzői

1. A Weimari Köztársaság (1919-1933) 🏛️

A Weimari Köztársaság Létrejötté 📄

- ◆ Előzmények: Az I. világháború (1914-1918) végével Németország vereséget szenvedett, a császár lemondott, és az ország politikai válságba süllyedt.
- ◆ Forradalom és rendszerváltás:
 - 1918 októberében reformokkal próbálták megmenteni a monarchiát, de 1918. november 9-én kikiáltották a köztársaságot.
 - Az új kormány élére Friedrich Ebert, a Szociáldemokrata Párt (SPD) vezetője került.
 - 1919 januárjában nemzetgyűlési választásokat tartottak, amelyet a demokratikus pártok nyertek.

A Weimari Alkotmány és a Köztársaság Intézményei ⚖️

- ◆ A Weimari Alkotmány (1919. augusztus 11.)
 - Demokratikus rendszer: Németország parlamentáris köztársaság lett.
 - Hatalmi ágak szétválasztása:
 - Az elnök (Reichspräsident) állt az állam élén, 7 évre választották, ő nevezte ki a kancellárt és szükség esetén rendkívüli hatalmat kapott (48. cikkely).
 - A kancellár volt a végrehajtó hatalom feje.
 - A törvényhozás két házból állt:
 - Reichstag (Birodalmi Gyűlés): az állampolgárok közvetlenül választották.
 - Reichsrat (Tartományok Tanácsa): tartományi kormányok képviselőiből állt.
 - Széles körű állampolgári jogokat biztosított: titkos és egyenlő választójog (nők számára is!), szólás- és sajtószabadság.

A Weimari Köztársaság Problémái

- ◆ Politikai instabilitás:
 - A szélsőséges erők (kommunisták és szélsőjobbboldali csoportok) többször is megpróbálták megdönteni a köztársaságot.
 - 1919 – Spartakus-felkelés: a kommunisták (KPD) megpróbálták átvenni a hatalmat, de a hadsereg és a szabadcsapatok (Freikorps) levertek őket.
 - 1920 – Kapp-puccs: szélsőjobbboldali katonatisztek puccskísérlete, amelyet a sztrájkok akadályoztak meg.
 - 1923 – Müncheni sörpuccs 🍺 : Hitler és a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt (NSDAP) kudarca, amely után Hitler börtönbe került.
- ◆ Gazdasági válságok:
 - 1921 – Jóvátételi kötelezettség: a versailles-i békeszerződés értelmében Németországnak hatalmas összeget kellett fizetnie a győztes hatalmaknak.
 - 1923 – Ruhr-válság és hiperinfláció 💰 : Franciaország és Belgium megszállta a Ruhr-vidéket, mivel Németország nem fizette a jóvátételt a német kormány pénznyomtatással próbálta kezelni a helyzetet, ami hatalmas inflációt okozott (egy kenyér ára órák alatt a sokszorosára nőtt).
- ◆ Stabilizáció (1924-1929):
 - Dawes-terv (1924): az USA hitelt nyújtott Németországnak a gazdaság stabilizálására.
 - Locarnói egyezmények (1925): a nyugati határokat garantálták, ami csökkentette a háborús feszültségeket.
 - 1926 – Németország belépett a Népszövetségbe.
 - Young-terv (1929): a jóvátételi fizetéseket mérsékeltek.

A Nagy gazdasági világválság és a weimari köztársaság bukása 📉

- ◆ 1929 – A New York-i tőzsdekrach hatása ✨
 - Az amerikai tőkebefektetések kivonása súlyos csapást mért a német gazdaságra.
 - A munkanélküliség 6 millió före emelkedett (1932-re).
 - A középosztály és a kisvállalkozók csődbe mentek.
- ◆ Politikai radikalizálódás:
 - A válság miatt az emberek a szélsőséges pártokhoz fordultak (kommunisták és nácik).
 - 1930-as választásokon az NSDAP és a kommunisták előretörtek, miközben a parlament működésképtelenné vált.

- 1932-ben Hitler pártja, az NSDAP megnyerte a választásokat, és 1933. január 30-án Hitler kancellár lett, ezzel véget ért a Weimari Köztársaság.

✓ Érettségi Tipp

- ✓ Készülj évszámokkal: 1919 (Weimari alkotmány), 1923 (hiperinfláció), 1929 (válság), 1933 (Hitler hatalomra kerülése).
- ✓ Ne feledd a kulcsszereplőket: Friedrich Ebert, Gustav Stresemann, Adolf Hitler.
- ✓ Kapcsold össze más témákkal: I. világháború, versailles-i békeszerződés, II. világháború előzményei.

2. A weimari köztársaság válsága és Hitler felemelkedése

Gazdasági Válság és Összeomlás

- ◆ 1929 – A világgazdasági válság kezdete
 - Az amerikai tőzsdekrach (1929. október 24., „Fekete csütörtök”) következtében az USA kivonta tőkéjét Németországból.
 - A német gazdaság összeomlott, a munkanélküliség 6 millió főre nőtt (1932).
 - A középosztály és a kisvállalkozók csődbe mentek, és a lakosság elszegényedett.
- ◆ Infláció és szociális válság
 - Az árak elszabadultak, sokan elvesztették megtakarításaikat.
 - A kormány nem tudta kezelni a helyzetet, ezért egyre népszerűbbek lettek a radikális pártok (kommunisták és nácik).

Politikai Instabilitás és Radikalizáció

- ◆ A köztársaság válsága
 - A parlamenti demokrácia működésképtelenné vált.
 - 1930-ban a szavazók tömegesen fordultak el a mérsékelt pártoktól, helyettük a szélsőségesek (kommunisták és nácik) törtek előre.

◆ A politikai instabilitás főbb eseményei:

- 1923 - Müncheneri sörpuccs 🍺 : Hitler és az NSDAP megpróbálta megbuktatni a köztársaságot, de a puccs kudarcba fulladt. Hitler börtönbe került, ahol megírta Mein Kampf (Harcom) című művét 📖, amelyben kifejtette ideológiáját.
- 1930 - A parlament működésképtelensége 🏛️: A kancellárok rendeletekkel próbáltak kormányozni.
- 1932 - Az NSDAP a legnagyobb párttá vált, de Hitler nem kapott kancellári megbízást Hindenburg elnöktől.

Hitler Hatalomra Kerülése (1933. január 30.) 🏛️

◆ 1932-es választások 🗳️

- Júliusban az NSDAP a szavazatok 37%-át szerezte meg - a legnagyobb párttá vált.
- Novemberben új választásokat tartottak, de az NSDAP támogatottsága enyhén csökkent.

◆ 1933. január 30. - Hitler kancellár lesz

- Hindenburg kénytelen volt Hitlert kinevezni kancellárnak, mert a jobboldali politikusok azt hitték, hogy irányítani tudják.
- Hitler koalíciós kormányt alakított, majd elkezdte lebontani a demokráciát.

✅ Érettségi Tipp 📖✍️

- ✓ Fontos évszámok: 1923 (Müncheneri sörpuccs), 1929 (világgazdasági válság), 1932 (NSDAP győzelme), 1933. január 30. (Hitler kancellár lesz).
- ✓ Kapcsold össze más témákkal: I. világháború, versailles-i békeszerződés, II. világháború előzményei.
- ✓ Kulcsszereplők: Hitler, Hindenburg, NSDAP.

3. A náci diktatúra kiépítése (1933-1945) 🔴

A náci hatalom megszilárdítása 🗡️

◆ 1933. február 27. - Reichstag felgyújtása 🏛️🔥

- Egy holland kommunistát vádoltak meg a német parlament épületének felgyújtásával.
- Hitler ezt ürügyként használta a kommunisták elleni fellépésre.

- Reichstag-tűz rendelet: felfüggesztette a szabadságjogokat, lehetővé tette a politikai ellenfelek letartóztatását.
- ◆ 1933. március 23. – Felhatalmazási törvény 🏛️📜
 - A parlament megszavazta, amely Hitler számára teljhatalmat biztosított.
 - Megszűnt a demokrácia, Hitler rendeletekkel kormányozhatott.
 - Minden politikai pártot betiltottak, kivéve az NSDAP-t.

Politikai ellenfelek felszámolása

- ◆ 1933-1934: az ellenzék megsemmisítése
 - Kommunisták, szociáldemokraták, értelmiségiek és más „ellenségek” üldözése.
 - Kényszermunkatáborokat hoztak létre (pl. Dachau – 1933).
- ◆ 1934. június 29-30. – „Hosszú kések éjszakája” 🔪
 - Az SA (Sturmabteilung) túlságosan megerősödött, vezetője Ernst Röhm veszélyeztette Hitler hatalmát.
 - Hitler az SS (Schutzstaffel) és a Gestapo segítségével leszámolt az SA vezetőivel.
 - Röhm és több száz SA-tag kivégzése után az SS lett az uralkodó erő.

Hitler totális hatalma 🗡️

- ◆ 1934. augusztus 2. – Hindenburg halála
 - Hitler államfő és kancellár is lett, felvette a Führer (vezér) címet.
 - A hadsereg hűségesküt tett Hitlernek, ezzel minden hatalom az ő kezébe került.
 - Németország totális diktatúrává vált.

✅ Érettségi tipp 📚✏️

- ✓ Fontos évszámok: 1933. február 27. (Reichstag-tűz), 1933. március 23. (felhatalmazási törvény), 1934. június 29-30. (Hosszú kések éjszakája), 1934. augusztus 2. (Hitler Führerré válása).
- ✓ Kulcsszereplők: Adolf Hitler, Ernst Röhm, Hindenburg.
- ✓ Kapcsold össze más témákkal: a Weimari Köztársaság bukása, a II. világháború előzményei.

4. A náci ideológia és társadalom

A náci ideológia alapjai

Szociáldarwinizmus 🧬

- Az elmélet szerint az erősebb fajok uralkodásra hivatottak, míg a gyengébbeknek el kell pusztulniuk.
- A náci a németeket (árja faj) tekintették felsőbbrendűnek, míg a zsidókat, szlávokat és más csoportokat alacsonyabb rendűnek tartották.
- Ez az elv indokolta a fajelméleti politikát és a hódító törekvéseket.

◆ Antiszemizmus ✖️

- A zsidókat a nemzet ellenségeként bélyegezték meg, bűnbakként használták a gazdasági válságért.
- 1935 – Nürnbergi törvények 🏛️📜:
 - Megfosztották a zsidókat német állampolgárságuktól.
 - Megtiltották a zsidók és áriák közötti házasságot.
- 1938 – Kristályéjszaka 🏠🔥:
 - Tömeges pogromok, zsinagógák felgyújtása, zsidó üzletek és otthonok lerombolása.

◆ Élettér-elmélet 🌍✂️

- Hitler szerint Németországnak új területekre van szüksége, hogy a német nép fejlődhessen.
- Keleten (Lengyelország, Szovjetunió) akartak terjeszkedni, hogy „életteret” biztosítsanak a németeknek.
- Ez az elmélet indokolta a II. világháború előtti hódító politikát.

A náci társadalom átalakítása 🏛️

◆ Totális állam létrehozása

- Minden hatalmat a náci párt irányított.
- A propaganda és a terror eszközeivel ellenőrizték a sajtót, oktatást és a közéletet.

◆ Társadalmi kontroll és propaganda 📺🎤

- Goebbels vezette propagandaminisztérium teljes ellenőrzést gyakorolt a médiában.
- A náci kultúra a fajelméletet és a német felsőbbrendűséget hirdette.
- 1933 – Könyvégetések 📖🔥: „zsidó és kommunista szellemiségű” műveket semmisítettek meg.

◆ A fiatalok befolyásolása

- Hitlerjugend (HJ) és Bund Deutscher Mädel (BDM) szervezetek a fiatalokat katonai és ideológiai nevelésben részesítették.
- Sport és katonai kiképzés fontos szerepet kapott.

◆ Nők és családpolitika

- A nőket a Kinder-Kirche-Küche („Gyermekek – Egyház – Konyha”) elv alapján a családhoz kötötték.
- Anyasági támogatásokkal ösztönözték a születésszám növekedését.

✓ Érettségi tipp

- ✓ Fontos évszámok: 1933 (Hitler hatalomra kerülése), 1935 (Nürnbergi törvények), 1938 (Kristályéjszaka).
- ✓ Kulcsszereplők: Adolf Hitler, Joseph Goebbels, Heinrich Himmler.
- ✓ Kapcsold össze más témákkal: a náci diktatúra kiépítése, II. világháború előzményei.

5. A gazdaság és társadalom átalakítása

A náci gazdaságpolitika és infrastruktúra fejlesztése

◆ Munkahelyteremtés és állami beruházások

- A gazdaság fellendítésére nagy állami projekteket indítottak (pl. autópálya-építések , vasutak fejlesztése .
- Munkanélküliség csökkentése közmunkaprogramokkal emberek millióit foglalkoztatták.

◆ Új fegyverkezési program

- 1935-től Hitler megkezdte a hadsereg újrafegyverzését, megszegve a versailles-i békeszerződést.
- A hadiipar fejlesztése munkahelyeket teremtett és növelte a termelést.
- A hadsereg létszámát folyamatosan növelték, ezzel is csökkentve a munkanélküliséget.

◆ Autarkiára (önellátásra) törekvés

- Az import csökkentése érdekében a német gazdaságot önellátásra próbálták berendezni.
- A mezőgazdasági termelést támogatták, hogy a német nép kevésbé függjön a külföldi behozataltól.

Társadalmi ellenőrzés és propaganda 📺

◆ Goebbels propagandagépezete 📄

- Joseph Goebbels vezette Propagandaminisztérium teljes ellenőrzést gyakorolt a médiában és a kultúrában.
- A rádió, újságok, filmek és plakátok Hitler személyi kultuszát építették.
- A művészet és oktatás teljesen a náci elvek szerint alakult (pl. modern művészetek betiltása).

◆ Könyvégetések és cenzúra 📖🔥

- 1933-ban baloldali és zsidó szerzők könyveit égették el, hogy „megtisztítsák” a német kultúrát.
- A tudományokat és az oktatást a fajelmélet és antiszemitizmus eszközeként használták.

A Hitlerjugend és a női szerepek 🏆👩

◆ Hitlerjugend (HJ) – a fiatalok militarizálása

- A fiatalokat katonai és ideológiai nevelésben részesítették.
- A fiúk harcra kész, fegyelmezett katonákká váltak, míg a lányokat a „német anya” szerepére készítették fel.
- A sport és katonai kiképzés kiemelt szerepet kapott (pl. futás, úszás, lövészet).

◆ A női szerepek szűkítése

- A náci propaganda szerint a nő helye otthon van, ahol a családról gondoskodik.
- Kinder-Kirche-Küche („Gyermekek – Egyház – Konyha”) a nők szerepét az anyaságra és háztartásra korlátozták.
- Támogatták a gyermekvállalást, anyasági díjakkal és kitüntetésekkel („Anyasági érdemkereszt”).

✓ Érettségi tipp 📖✎

- ✓ Fontos évszámok: 1933 (Hitler hatalomra kerülése), 1935 (fegyverkezés), 1936 (berlini olimpia – propagandaeszközként használták).
- ✓ Kulcsszereplők: Adolf Hitler, Joseph Goebbels, Hermann Göring.
- ✓ Kapcsold össze más témákkal: a náci ideológia, II. világháború előzményei.

6. A II. világháború és a náciizmus bukása ✨

A háború kirobbanása és a náci terjeszkedés ✂️

- ◆ 1939. szeptember 1. – Lengyelország megtámadása
 - Hitler és a náci Németország megszállta Lengyelországot, ezzel kezdetét vette a II. világháború.
 - Szeptember 3-án Nagy-Britannia és Franciaország hadat üzent Németországnak.
- ◆ 1940 – A villámháborús sikerek 🚀
 - Dánia és Norvégia elfoglalása (1940. április).
 - Franciaország lerohanása (1940. május-június) Párizs elesett, a németek megszállták az ország nagy részét.
 - Angliai csata (1940. nyár-ősz) ✈️ : a német légierő bombázta Nagy-Britanniát, de nem sikerült legyőzniük az angolokat.
- ◆ 1941 – A náci terjeszkedés csúcspontja
 - Barbarossa hadművelet (1941. június 22.) ☠️: Németország megtámadta a Szovjetuniót.
 - Pearl Harbor (1941. december 7.) 🌊💣 : Japán támadása után az USA belépett a háborúba, Hitler hadat üzent az Egyesült Államoknak.

A háború fordulópontjai 🔄

- ◆ 1942-1943 – A németek vereségei
 - Sztálingrádi csata (1942-43) 🏠 : a Vörös Hadsereg döntő győzelmet aratott, a németek visszavonulni kényszerültek.
 - El-Alamein (1942. november) 🌍 : az angolok megállították a német előrenyomulást Észak-Afrikában.
- ◆ 1944 – A szövetségesek ellentámadása
 - Normandiai partraszállás (D-nap, 1944. június 6.) 🌴✂️: az angolszász szövetségesek megnyitották a nyugati frontot.
 - Párizs felszabadítása (1944. augusztus).
 - A Vörös Hadsereg visszafoglalta Kelet-Európát.
- ◆ 1945 – A háború vége Európában
 - Berlin ostroma (1945. április-május): a szovjetek bevették Berlint.
 - 1945. április 30. – Hitler öngyilkosságot követett el 🏠🔫.
 - 1945. május 8. – Németország kapitulált, ezzel Európában véget ért a háború.

A náciizmus bukása és a háború utáni felelősségre vonás

- ◆ Nürnbergi per (1945-1946)
 - A náci vezetőket bíróság elé állították, háborús és emberiség elleni bűncselekmények miatt.
 - 12 főbűnöst halálra ítélték, másokat börtönbüntetéssel sújtottak.
- ◆ A náci Németország megszűnése
 - Németországot négy megszállási övezetre osztották (amerikai, brit, francia, szovjet).
 - A Harmadik Birodalom összeomlott, és 1949-ben létrejött Nyugat- és Kelet-Németország.
- ✓ Érettségi tipp
 - ✓ Fontos évszámok: 1939 (háború kezdete), 1941 (Barbarossa-hadművelet, Pearl Harbor), 1944 (Normandiai partraszállás), 1945 (háború vége).
 - ✓ Kulcsszereplők: Adolf Hitler, Joseph Goebbels, Erwin Rommel, Winston Churchill, Dwight Eisenhower, Joszif Sztálin.
 - ✓ Kapcsold össze más témákkal: a náci ideológia, II. világháború okai, háború utáni világrend.

Jegyzeteim